

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

MEHMET ALİ AYHAN VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 4536/06 ve 53282/07)

KARAR

STRAZBURG

4 Haziran 2019

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde öngörülen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Mehmet Ali Ayhan ve Diğerleri/Türkiye Davasında,

Başkan,

Robert Spano,

Hâkimler,

Işıl Karakaş,

Valeriu Grițco,

Egidijus Kūris,

Ivana Jelić,

Arnfinn Bårdsen,

Darian Pavli,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

14 Mayıs 2019 tarihinde gerçekleştirilen kapalı müzakereler sonrasında, aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Davanın temelinde, Mehmet Ali Ayhan, Mehmet Aytunç Altay, Cengiz Kumanlı, Mehmet Çiftçi ve Zeki Şahin adlı beş Türk vatandaşı tarafından, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesine uygun olarak, 23 Kasım 2005 ve 21 Kasım 2007 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine Mahkemeye yapılmış olan iki başvuru (no. 4536/06 ve 53282/07) bulunmaktadır.

2. Başvuranlar, İstanbul Barosuna kayıtlı bulunan G. Tuncer, (4536/06 no'lu başvuruya ilişkin olarak) ve F. A. Tamer (53282/07 no'lu başvuruya ilişkin olarak) tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar, yerel makamların bireysel başvuru haklarının kullanılmasına engel olduklarını iddia etmiştir.

4. Bireysel başvuru hakkının engellemesine ilişkin şikâyetler 5 Eylül 2017 tarihinde Hükümet’e bildirilmiş ve başvurunun geriye kalan kısmı Mahkeme İç Tüzüğü’nün 54 § 3 maddesine göre kabul edilemez bulunmuştur.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuranlara ilişkin bilgiler ekte yer almaktadır.

6. Başvurulara konu olayların olduğu tarihte, başvuranların hapis cezaları Edirne F-tipi Cezaevinde infaz edilmekteydi.

A. Detaylı Bilgi

7. 21 Haziran 2005 tarihinde Edirne F-tipi Cezaevi Disiplin Kurulu başvuranlara D.D. (“Dernek”) adında bir dernek tarafından gönderilen mektuplara, bu mektuplarda yasadışı örgüt ve “ölüm orucu” tutan kişilere ilişkin faaliyetlere atıfta bulunulduğu ve yasadışı örgütün propagandasının yapıldığı gerekçesiyle el koymaya karar vermiştir.

8. Edirne İnfaz Hakimliği, ikinci başvuranın verilen karar aleyhinde yaptığı itirazı 28 Haziran 2005 tarihinde reddetmiştir.

9. Edirne Ağır Ceza Mahkemesi, 18 Temmuz 2005 tarihinde Edirne İnfaz Hakimliği’nin kararını onamıştır.

10. Başvuranlar, Sözleşme kapsamındaki söz konusu şikâyetlerine ilişkin ilk bireysel başvurularını (no. 45443/05) yapmış ve bu başvuru daha sonra 12 Ekim 2017 tarihinde tek yargıç düzeninde çalışılan usul ile kabul edilemez bulunmuştur.

1. Başvuru no. 4536/06

11. Olay tarihinde başvuranların avukatı olan F. A. Tamer 14 Eylül 2005 tarihinde dernek tarafından gönderilen mektupların disiplin kurulu kararı ile incelenmesi kararına karşı Mahkeme nezdinde başvuranlar adına başvuru yapmak amacıyla kendisinin yetkilendirmesini sağlayan yetki belgelerini doldurmaları ve imzalamaları için başvuranlara bir mektup göndermiştir (bk. yukarıda anılan 7. paragraf). Avukat F.A. Tamer, daha önce aynı içeriğe sahip mektubuna cevap almaması nedeniyle bu kez mektubunu takipli posta ile gönderdiğini belirtmiştir. Avukat F.A. Tamer, aynı zamanda yetki belgelerinin Mahkeme nezdinde başvuru yapmak için hemen gerekli olmadığını ve daha sonraki aşamalarda belgenin teslim edilebileceğini eklemiştir. Ek olarak, avukat başvuranlardan başvuruyu Mahkeme nezdinde devam ettirmek istememeleri halinde kendisini bilgilendirmeleri talebinde bulunmuştur.

12. Edirne F-tipi Cezaevi yönetimi 14 Eylül 2005 tarihli mektubun içeriğini şüpheli bulmuş ve başvuranlara gönderilen bu mektubun içeriğinin sakıncalı olup olmadığına karar verilmesi amacıyla bu hususun İnfaz Hakimliği'ne intikal ettirilmesi için 21 Eylül 2005 tarihinde Cumhuriyet savcısından talepte bulunmuştur.

13. 25 Ekim 2005 tarihinde, Edirne İnfaz Hakimliği, Savcılık tarafından yapılan talebi kabul etmiş ve ilgili mektubun içeriğini incelemiştir. Edirne İnfaz Hakimliği, 5351 Sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca Avukat Tamer'in AİHM nezdinde başvuru açmak için yetki belgelerinin doldurulmasına yönelik talebinin serbest çalışma hayatına aykırılık teşkil etmesi ve diğer taraftan AİHM önündeki başvuru sürecini başlatmaları yönünde başvuranlara karşı bir baskı oluşturduğu ve tahrik ettiği anlaşıldığından dolayı mektubun ve yetki belgelerinin başvuranlara verilmemesi gerektiğine hükmetmiştir. Karar, başvuranlara 17 Kasım 2005 tarihinde bildirmiştir.

14. Edirne Ağır Ceza Mahkemesi 29 Kasım 2005 tarihinde, ikinci, dördüncü ve beşinci başvuranlar tarafından yapılan itirazı reddetmiş ve 25 Ekim 2005 tarihli Edirne İnfaz Hakimliği'nin kararını onamıştır.

15. Avukat Tamer, 14 Eylül 2005 tarihli mektuplarını başvuranlara iletmeyerek resmi görevini yerine getirmede ihmalkâr davrandığı gerekçesiyle Edirne F-tipi Cezaevi'nin müdürü aleyhinde 1 Aralık 2005 tarihinde Edirne Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunmuştur.

16. Edirne Cumhuriyet Başsavcılığı, Avukat Tamer'in şikâyetlerine ilişkin olarak söz konusu mektubun başvuranlara verilmemesinin nedeninin Edirne İnfaz Mahkemesi'nin 25 Ekim 2005 tarihli kararının uygulanması olduğunu gerekçe göstererek 26 Aralık 2005 tarihinde müdür hakkında kovuşturmayla yer olmadığına dair karar vermiştir.

17. Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi, 19 Nisan 2006 tarihinde, Avukat Tamer'in Başsavcılığın bu kararına karşı yaptığı itirazı reddetmiştir.

18. Bu süre içerisinde Avukat Tamer, 23 Kasım 2005 tarihinde, Edirne F-tipi Cezaevi yönetiminin başvuranlara söz konusu mektupları vermeyi reddetmesinin Mahkeme nezdinde bireysel başvuruda bulunma imkânına zarar verdiği ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin ihlalini teşkil ettiğini belirten bir yazı ile Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu'nu bilgilendirmiştir.

19. 22 Şubat 2006 tarihinde Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü, Avukat Tamer'e başvuranların Mahkeme nezdinde başvuru açma talepleri hakkında 23 Kasım 2005 tarihli Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu'na hitaben gönderdiği yazıyı aldığına dair bir mektup yollamış ve Avukat Tamer'i usulüne uygun olarak doldurulmuş başvuru formunu sunmaya davet etmiştir.

20. Başvuranların temsilcisi Mahkeme'ye 19 Ekim 2006 tarihinde başvuru formunu göndermiştir. Başvuru, 4536/06 numarası altında kayda alınmıştır.

2. *Başvuru no. 53287/07*

21. Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü, yukarıda bahsedilen 4536/06 no'lu başvuru ile bağlantılı olarak, diğerleri arasında, başvurunun teslim alındığını doğrulayan ve yukarıda anılan başvuru ile bağlantılı olarak yetki belgelerini sunmasını talep eden standart bir mektubu 30 Mart 2007 tarihinde başvuranların temsilcisine göndermiştir.

22. Başvuranların temsilcisi, 18 Nisan 2007 tarihinde Mahkeme'nin yazısının kopyası ile birlikte yetki belgeleri başvuranlara göndermiş ve başvuranların 4536/06 no.lu başvuruya ilişkin olarak bu yetki belgelerini doldurmalarını talep etmiştir.

23. Edirne F-tipi Cezaevi yönetimi 18 Nisan 2007 tarihli mektubun içeriğini şüpheli bulmuş ve başvuranlara gönderilen mektubun içeriğinin sakıncalı olup olmadığına karar verilmesi amacıyla mektubun İnfaz Hakimliği'ne intikal ettirilmesi için 24 Nisan 2007 tarihinde savcıdan talepte bulunmuştur.

24. 9 Mayıs 2007 tarihinde, Edirne İnfaz Hakimliği, Savcılık tarafından yapılan talebi kabul etmiş ve ilgili mektubun içeriğini incelemiştir. 5351 Sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca; yetki belgelerini içeren mektubun 25 Ekim 2005 tarihli önceki kararda belirtilen aynı gerekçelerle başvuranlara verilmemesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Karar, başvuranlara 18 Mayıs 2007 tarihinde bildirmiştir.

25. Edirne Ağır Ceza Mahkemesi 1 Haziran 2007 tarihinde, ikinci ve dördüncü başvuranların yaptığı itirazı reddetmiş ve Edirne İnfaz Hakimliği'nin kararını onamıştır.

26. 21 Kasım 2007 tarihinde başvuranların temsilcisi Mahkeme nezdinde 9 Mayıs 2007 tarihli kararın başvuranların Mahkeme önünde başvurularını etkili olarak sürdürme haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olarak ayrı bir başvuru yapmıştır. Bu başvuru, 53287/07 numarası altında kayda alınmıştır.

B. Başvuruların yapılmasından sonra meydana gelen gelişmeler

27. Tüm başvurular her bir somut başvuruya ilişkin yetki belgelerini sırasıyla 5 Nisan ve 21 Ekim 2010 tarihlerinde Mahkeme'ye sunmuştur.

II. İLGİLİ HUKUK**A. İç mevzuat**

1. 5351 sayılı Kanun ile değiştirildiği üzere cezaların infazına ve önleyici tedbirlere ilişkin 5275 sayılı Kanun

28. Somut tarihte yürürlükte olan cezaların infazına ve önleyici tedbirlere ilişkin 5275 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri aşağıda verilmiştir:

Madde 59 - Avukat ve noterle görüşme hakkı

“...

(2) Avukat ve noter ile görüşme, tatil günleri dışında ve çalışma saatleri içinde, bu iş için ayrılan görüşme yerlerinde, konuşulanların duyulamayacağı, ancak yetkililerin görebileceği bir biçimde yapılır.

...

(4) [5351 sayılı Kanun'un 5. Maddesinin değiştirdiği şekli ile] Avukatların savunmaya ilişkin belgeleri, dosyaları ve müvekkilleri ile yaptıkları konuşmaların kayıtları incelemeye tâbi tutulamaz. Ancak, 5237 sayılı Kanunun 220'nci, İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü ve Beşinci Bölümlerinde yer alan suçlardan mahkûm olan hükümlülerin avukatları ile ilişkisi; konusu suç teşkil eden fiilleri işlediğine, infaz kurumunun güvenliğini tehlikeye düşürdüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının örgütsel amaçlı haberleşmelerine aracılık ettiğine ilişkin bulgu veya belge elde edilmesi halinde, infaz mahkemesinin kararıyla, bir görevli görüşmede hazır bulundurulabileceği gibi bu kişilerin avukatlarına verdiği veya avukatlarınca bu kişilere verilen belgeler incelenebilir ve hâkimce bu belgelerin bazılarına el konulabilir.

...”

Madde 68 - Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı

“(1) Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir.

(2) Hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgraflar; mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetlenir.

(3) Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez.

Hükümlü tarafından [yukarıda belirtilen türde mektup, faks ve telgraf] yazılmış ise gönderilmez.

(4) Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir. ”

2. Cezaevi Yönetmelikleri

29. Somut zamanda yürürlükte olan ilgili hapisane düzenlemelerine ilişkin bilgiler *Tan/Türkiye* (no. 9460/03, §§ 13-14, 3 Temmuz 2007) ile *Mehmet Nuri Özen ve Diğerleri/Türkiye* (no. 15672/08 ve diğer 10, §§ 30-34, 11 Ocak 2011) kararlarında bulunabilir.

3. Avukatlık Kanunu (1136 sayılı Kanun)

30. Hukuki reklamların yasaklanmasına ilişkin Madde 55 aşağıdaki gibidir:

“Avukatların iş elde etmek için, reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları... yasaktır.”

B. Uluslararası hukuk

31. Türkiye tarafından 6 Ekim 2004’de onaylanan ve 1 Aralık 2004’de yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Önündeki Yargılama Sürecine Katılan Kişilere İlişkin Avrupa Sözleşmesi’nin 3. maddesi aşağıdaki gibidir:

“1. 1. Sözleşmeciler, bu Sözleşme’nin 1. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen kişilerin, Mahkeme ile serbestçe yazışma hakkını tanır.

2. Tutuklular açısından bu hakkın kullanılmasında özellikle şunlar uygulanır:

(a) Yazışmalar yetkili makamlar tarafından inceleniyorsa, yazışmaları gereksiz gecikmeye mahal vermeden ve değiştirilmeden gönderilir ve muhatabına teslim edilir.

(b) Bu kişiler hakkında, olağan yollardan Mahkeme’ye ya da Komisyon’a gönderdikleri bir yazı dolayısı ile herhangi bir şekilde disiplin işlemi yapılamaz.

(c) Bu kişiler, Mahkemeye yaptıkları bir şikâyet sonucu ika edilen işlemlere ilişkin olarak, tutuklu bulundukları devlet mahkemelerinde yetkili bir avukatla yazışma ve kimsenin duyamayacağı biçimde danışma hakkına sahiptirler.

3. Önceki bendlerin uygulanmasında bir kamu makamı ancak, yasada öngörülmüş olması ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, suç eylemlerinin açığa çıkarılıp kovuşturulmasının veya sağlığın korunmasının gerekli kılması hâlinde müdahalelerde bulunabilir.”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ

32. Mahkeme, başvuruların konuları bakımından benzer olduklarını göz önünde bulundurarak, Mahkeme İçtüzüğü’nün 42 § 1 maddesi uyarınca bunları tek bir kararda müştereken incelemeyi uygun görmektedir.

II. SÖZLEŞME’NİN 34. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

33. Birinci başvurudaki başvurular Sözleşme’nin 6 § 1 ile Sözleşme’nin 13. maddesine dayanarak ve ikinci başvurudaki başvurular Sözleşme’nin 6 § 1 ve Sözleşme’nin 8 ile 13. maddelerine dayanarak yerel yetkililerinin hem Mahkeme’ye yapacakları ve hem de hâlihazırda Mahkeme önünde derdest olan başvurularına ilişkin temsilcileri ile olan yazışmalarının okunmasından şikâyetçi olmuştur.

Mahkeme; bireysel başvuruda bulunma haklarını kullanılmasına ilişkin davanın kapsamının başvuranın şikâyeti tarafından belirlendiğini yineler. Şikâyet, olgusal iddialar ve yasal argümanlar olmak üzere iki ana unsurdan oluşmaktadır: Hangi hukuk kuralının uygulanacağını bulmak mahkemenin görevidir (jura novit curia) ilkesi uyarınca; Mahkeme başvurular tarafından Sözleşme ve Protokolleri kapsamında öne sürülen hukuki gerekçeler ile sınırlı değildir; aynı şekilde taraflarca belirtilen Sözleşme’nin maddeleri ve hükümlerinden farklı olan hüküm ve maddeler kapsamında şikâyeti inceleme ve şikâyet konusu olayların hukuki açıdan vasıflandırma yetkisi vardır (bk. *Radomilja ve Diğerleri/ Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 126, AİHM 2018). Mahkeme, başvuruların şikâyetlerinin, hükümleri aşağıda yer alan Sözleşme’nin 34. maddesi uyarınca incelenmesi gerektiğini düşünmektedir:

“Mahkeme, Sözleşme ve Protokollerinde belirtilen haklarının Yüksek Sözleşmeci Taraflardan biri tarafından ihlal edildiği... kanısında olan herhangi bir kişinin başvurusunu kabul edebilir. Yüksek Sözleşmeci Taraflar, bu hakların etkin kullanılmasını herhangi bir şekilde engellemeyeceğini taahhüt eder.”

A. Tarafların Beyanları

34. Başvuruların kabul edilebilirliğine ilişkin olarak Hükümet çeşitli itirazlarda bulunmuştur. İlk olarak, Hükümet mektupların okunması

gerekçesiyle Edirne Cezaevi müdürü aleyhinde savcılığa suç duyurusunda bulunulmasının başvuru no. 4356/06 kapsamında etkin bir hukuk yolu olarak düşünülemeyeceğini ve bu nedenle Mahkeme'ye başvuruda bulunmak için belirlenen altı aylık süre sınırının savcılığın kovuşturmayaya yer olmadığı kararı almamasından itibaren başlamaması gerektiğini kaydetmiştir. Hükümet, İnfaz Hakimliğinin kararına karşı başvurulabilecek olağan hukuk yolu olan itiraz imkanının mevcut olduğunu; fakat birinci ve üçüncü başvuruların Edirne İnfaz Hakimliği'nin ne 25 Ekim 2005 tarihli ne de 9 Mayıs 2007 tarihli kararların hiçbirisi aleyhinde itirazda bulunmadıklarını belirtmiştir. Ek olarak, Hükümet başvuru no. 4536/06'ya ilişkin olarak, başvurunun yapıldığı tarihin başvuruların temsilcisinin Bakanlar Komitesi'ne yazı gönderdiği 23 Kasım 2005 tarihinin baz olarak alınmaması, bunun yerine başvuruların temsilcisinin Mahkeme'ye başvuru formlarını gönderdiği 19 Ekim 2006 tarihi olarak alınması gerektiğini savunmuştur (bk. Yukarıda anılan 18 ve 20 paragraflar). Bu nedenle, Hükümet birinci ve üçüncü başvurular tarafından yapıldığı şekliyle başvurunun altı ay kuralına uymamasından dolayı her halükarda reddedilmesi gerektiğini öne sürmüştür. Hükümet, buna gerekçe olarak ise Edirne Hakimliği'nin davaya konu olan kararlarının başvurulara 17 Kasım 2005 ve 18 Mayıs 2007 tarihlerinde tebliğ edildiğini fakat buna rağmen başvuruların Mahkeme'ye 19 Ekim 2006 ve 21 Kasım 2007 tarihlerinde yapıldığını göstermiştir. Hükümet, ayrıca, başvuruların, yetki belgelerini en nihayetinde Mahkeme'ye sunmuş olmalarından dolayı başvuranlardan hiçbirinin mağdur olduğunu iddia edemeyeceğini ileri sürmüştür (bk. Yukarıda anılan § 27).

35. Başvurunun esasına ilişkin olarak ise, Hükümet başvuruların tamamının terör bağlantılı suçlardan mahkûm edildiğini ve yetki belgelerini gönderen avukatların mektuplara el konulmadan önce herhangi bir soruşturmada ya da devam etmekte olan yargılamalarda başvuruları temsil etmesi için daha önce tutulduğunu doğrulayan bir bilgi sunmadığını

kaydetmiştir. Hükümete göre, başvuranların temsilcileri tarafından gönderilen belgeler, başvuranlar Mahkeme nezdinde başvuruda bulunma taleplerini dile getirmeden önce temsilcilerin açıkça başvuranlar ile iletişime geçmeye çalıştığını göstermektedir. Bu bağlamda, Hükümet başvuranların bu tür teşebbüs ve harekette bulunmalarının müşteri kazanmak amacıyla telkinde bulunma olarak değerlendirileceğini ve bu hususun iç hukukta yasaklandığını kaydetmiştir (bk. yukarıdaki 30. paragraf). Son olarak, Hükümet, mektupların okunmasının iç hukukta özellikle 5275 sayılı Kanun'un 59(4) maddesinde hukuki temelini olduğunu ve bu maddenin terörizm ile bağlantılı suçlardan mahkûm olan hükümlüler ile avukatları arasındaki yazışmalara infaz hakimliklerinin kararıyla bazı kısıtlamaların getirebileceğini öngördüğünü savunmuştur. Hükümet, son olarak, Sözleşme'nin 34. maddesinin tek başına şikayet konusu yapılamayacağını ancak Sözleşme ve Protokollerinin kapsamındaki esasa ilişkin diğer şikâyetler ile bağlantılı olarak dayanak alınabileceğini belirtmiştir.

36. Buna cevaben, başvuranlar avukatlarının kendilerini hem yerel makamların önünde hem de Mahkeme önünde savunduklarını ve avukatlarının yetki belgeleri almak için başvuranlarla iletişime geçmesinin müşteri kazanmak için telkinde bulunma amacı taşımadığını savunmuştur. Başvuranlar aynı zamanda başvuru listesinde yer alan isimlerin tümünün infaz hakimliğinin kararına itiraz etmeyişi tüm iç hukuk yollarının tüketilmemesi olarak değerlendirilmemesi gerektiğini çünkü eğer ağır ceza mahkemesi başvuranların bir kısmı tarafından yapılan itirazları kabul etseydi, tüm başvuranlar yönünden söz konusu kararın kaldırılacağını iddia etmiştir. Başvuranlar aynı zamanda avukatları ile olan yazışmalarının gizli kalması gerektiğini ve Sözleşme kapsamındaki hakları hakkında kendilerini bilgilendirme amacı taşıyan mektupların okunmasının dayanaksız olduğunu ileri sürmüştür.

B. Mahkemenin Değerlendirmesi

37. Mahkeme içtihatlarına göre, Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamındaki bir şikâyet usuli nitelikli olmasından dolayı Sözleşme uyarınca kabul edilebilirlik hususunda sorunlara mahal vermemektedir (bk. diğer kararlar arasında, *Rasul Jafarov/Azerbaycan*, no. 69981/14, § 176, 17 Mart 2016, daha fazla referans ile birlikte). Bu nedenle, Hükümetin tüm iç hukuk yollarının tüketilmemesi ve altı aylık süre sınırına uyulmamasına ilişkin itirazlarının incelenmesine gerek bulunmamaktadır.

38. Mahkeme, Hükümetin tek başına 34. maddeye dayanılamayacağını ileri süren itirazına ilişkin olarak, başvuruların, kendilerine dernek tarafından gönderilen mektuplara el konulması hususunda davaya konu olan ilk şikâyetini Mahkeme'ye sunduklarını gözlemler (see. yukarıdaki 7-10. paragraflar). İlk başvuruları ile bağlantılı olarak bireysel başvuru haklarının kullanılmasına ilişkin daha sonra Mahkeme'ye bulundukları başvurular ise farklı başvuru numaraları altında kayda alınmış olup ayrı ayrı ele alınmıştır. İlk şikâyetin kabul edilemez olarak değerlendirilmesi Mahkeme'nin, Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamında yapılan şikâyetleri ayrı olarak incelemesini engellemez.

39. Davanın esasına gelindiğinde, Mahkeme 34. maddenin tesis ettiği bireysel başvuru sisteminin etkin işleyebilmesi için başvurular ya da muhtemel başvuruların şikâyetlerini geri çekmeleri ya da değiştirmelerine yönelik herhangi türde bir baskısına maruz kalmadan Mahkeme ile özgürce iletişime geçebilmelerinin oldukça önemli olduğunu yineler (bk. diğer kararlar arasında, *Akdivar ve Diğerleri/Türkiye*, 16 Eylül 1996, § 105, *Raporlar* 1996-IV). Bu bağlamda, “baskı,” direk zorlama ve alelen yapılan yıldırma eylemlerinin yanı sıra başvuruları Sözleşme’de belirtilen bir hukuk yolu ile hakkını aramaktan vazgeçirmeye veya bu anlamdaki cesaretini kırmaya yönelik yapılan uygun olmayan dolaylı eylem ve

temasları da içermektedir (bk. *Kurt/Türkiye*, 25 Mayıs 1998, §§ 159-60, *Raporlar* 1998-III).

40. Ayrıca, yetkililer ve başvuran arasında kurulan temasların 34. madde bakımından kabul edilemez bir uygulama olup olmadığına davanın kendine özgü koşulları ışığında karar verilmelidir. Bu bakımdan, yetkililer tarafından uygulanan etki karşısında şikâyetçinin savunmasızlığı ya da hassaslığı göz önünde bulundurulmalıdır (bk. *Konstantin Markin/Rusya* [BD], no. 30078/06, § 159, AİHM 2012 (alıntılar)). Bir başvuran gözaltında tutulduğu ve dolayısıyla ailesi ya da dışarı dünya ile iletişiminin kısıtlı olduğu durumda savunmasız konuma gelmiş olabilir (bk. *Cotlet/Romanya*, no. 38565/97, § 71, 3 Haziran 2003 ve *Naydyon/Ukrayna*, no. 16474/03, § 63, 14 Ekim 2010, buradaki daha fazla referans ile). Bu bağlamda, Mahkeme tutuklu bulunan veya cezası infaz edilen başvuranların Mahkeme ve dışarı dünya ile olan iletişimlerinin hapisane yönetime bağlı olması nedeniyle bilhassa savunmasız durumda olduğu görüşündedir (bk. *Chaykovskiy/Ukrayna*, no. 2295/06, § 88, 15 Ekim 2009).

41. Son olarak, Hükümetin, başvuranların her şeye rağmen yetki belgelerini Mahkeme'ye sunmalarına ve şikâyetleri değerlendirirken bu hususun dikkate alınması gerektiğini öne süren argümanlarına ilişkin olarak; Mahkeme Hükümet'in Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamındaki usuli yükümlülüklerini yerine getirmemesinin muhakkak iddia edilen müdahalenin bireysel başvuru hakkının ifasını fiilen kısıtlamasını ya da kayda değer derecede etkilemesini gerektirmediğini yineler. Sözleşmeci Tarafın Sözleşme'nin 34 ve 38. maddeleri kapsamındaki usuli yükümlülüklerini yargılamaların sonunda çıkacak olan sonuçtan bağımsız olarak ve başvuranlar ile temsilcileri üzerinde fiili ya da olası caydırıcı etki yaratılmasından kaçınılacak şekilde yerine getirilmesi zorunludur (bk. diğer kararlar arasında, *Rasul Jafarov/Azerbaycan*, yukarıda anılan, , § 185).

42. Mahkeme, mevcut davanın koşullarının Mahkeme tarafından başvuranlara gönderilen mektupların açılmasını ve okunmasını

kapsamadığını kaydeder. Dava, temsilcileri tarafından başvuranlara gönderilen Mahkeme nezdinde başvuruda bulunmak ve bu başvuruyu takiben sonuçlandırmak amacıyla doldurulması gereken yetki belgelerini içeren mektuplara ilişkindir. Buna ek olarak, söz konusu mektupların başvuranlara iletilmemesi ve Edirne İnfaz Hakimliği kararıyla ilgili mektupların avukatlar için izin verilen mesleki faaliyetleri arasında yer almadığı ve başvuranların avukatlarının Mahkeme'ye başvuruda bulunmaları konusunda başvuranlara iddiaya göre baskı uyguladığı gerekçesiyle yetki belgelerinin başvuranlara verilmemesi hususu ihtilaf konusu değildir. Bu nedenle, Mahkeme nezdindeki asıl dava konusu, başvuranlar ve temsilcileri arasındaki yazışmalara yerel mahkemelerin kararı ile engel olunmasının davalı Devletin Sözleşme'nin 34. maddesi ile korunan bireysel başvuru hakkını etkili biçimde kullanmasını engellememe yükümlülüğüne uymaması olarak değerlendirilebilir değerlendirilemeyeceği hususudur.

43. Bu bağlamda, Mahkeme başvurunun temsilcisiyle olan iletişimini kısıtlayan tedbirlerin bireysel başvuru hakkını etkili biçimde kullanmasına müdahale teşkil ettiğini birtakım diğer davalarda tespit etmiştir (bk. örneğin, *Shtukaturon/Rusya*, no. 44009/05, § 140, AİHM 2008 davasında avukatın başvuranı ziyaret etmesine ek olarak başvuranı aramasına ve yazışmalarda bulunmasına yasak getirilmiş ve bu yasağın davalı Devletin Sözleşme'nin 34. Maddesi kapsamındaki yükümlülükleri ile çeliştiği kararına varılmıştır ve *Zakharkin/Rusya*, no. 1555/04, §§ 157-60, 10 Haziran 2010, bu davada başvurunun temsilcisi ile olan Mahkeme nezdindeki iletişimi söz konusu temsilcinin resmi olarak avukatlık yapmadığı ve herhangi bir baroya kayıtlı olmadığı gerekçesiyle kısıtlanmıştır.).

44. Mahkeme, somut davada yerel mahkemelerin avukatların başvuranlara söz konusu mektup ve yetki belgelerini göndermek suretiyle başvuranlara Mahkeme'ye başvuruda bulunmaları konusunda baskı uyguladığını ve bu eylem biçimlerinin izin verilen mesleki faaliyetler ile

uyuşmadığını tespit ettiğini kaydeder. Hükümet, bu bağlamda avukatların iş elde etme amacıyla başvuranlar Mahkeme nezdinde yetkililerin kararı aleyhinde şikâyetle bulunma taleplerini dile getirmeden önce başvuranlar ile iletişime geçtiğini savunmuştur. Ancak, Mahkeme, Hükümetin argümanlarının bu doğrultuda, yani avukatın başvuranlar tarafından Mahkeme'ye şikâyetle bulunma kararı almadan önce tutulup tutulmadığı hususunda bir tespiti yer veren yerel mahkeme kararları ile desteklenmediğini belirtir. Benzer şekilde, yerel mahkemeler avukatların iş elde etme faaliyetlerinin yasaklanmasını öngören Avukatlık kanunun ilgili hükümlerine atıfta bulunmamıştır. Yerel mahkemelerin ilgili hususlarda tespitlerinin olmaması ve başvuranların söz konusu avukatların derneğın gönderdiği mektupların okunmasından önce de avukatları olduğunu savunması dikkate alarak, Mahkeme Hükümetin bu konudaki argümanlarını reddeder. Diğer taraftan, Mahkeme yerel mahkemelerin başvuranların Mahkeme'ye başvuruda bulunup bulunmama hususunda karar vermeyi görevleri gibi görmelerini bireysel başvuru hakkının korunması bakımından kabul edilemez olarak değerlendirmektedir. Sözleşme kapsamındaki haklarının ihlal edildiğı iddiasında bulunan kişilerin bu konuda adım atıp atmamasının yine söz konusu kişinin kararına bağılı olduğu aşıkardır. Buna ek olarak, tedbir olarak başvuranlara gönderilen mektupların okunmasına hükmeden yerel mahkeme ve başvuranların kararları hakkında şikayette bulunmak istedikleri yerel mahkeme ile aynı olması Mahkeme için özellikle endişe vericidir. Mahkeme, yerel mahkemelerin bu şekilde hareket ederek Sözleşme yoluyla hakkını aramaları hususunda başvuranları caydırma veya hatta engelleme girişiminde bulunduklarını tespit etmiştir.

45. Yukarıda belirtilen hususlar dikkate alındığında, Mahkeme davalı Devletin Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamında belirtilen yükümlölüklerini yerine getirmediğı görüşündedir.

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

46. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Eğer Mahkeme Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

47. Başvuranların her biri 20.000 avro manevi tazminat talep etmiştir. Başvuranlar aynı zamanda her bir başvuru için herhangi bir destekleyici belge sunmadan toplamda yerel mahkeme masrafları için 720 avro ve avukat masraflarına ilişkin olarak ise 3.220 avro talep etmişlerdir.

48. Hükümet, bu taleplere karşı çıkmış ve miktarların aşırı, temelsiz ve dayanaksız olduğuna dair görüş bildirmiştir.

49. Mahkeme, somut davada davalı Hükümet’in Sözleşme’nin 34. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini tespit ettiğini gözlemler. Bu doğrultuda, Mahkeme başvuruların sadece yukarıda anılan bulgular doğrultusunda yeterince tazmin edilemeyecek kadar manevi zarar görmüş olması gerektiğini kanaatindedir. Bu nedenle Mahkeme, adil bir karar verme adına, ihlalin niteliğini göz önünde bulundurarak başvuruların her birine manevi -tazmin olarak 4.500 avro ödenmesine karar vermiştir.

50. Mahkemenin içtihadına göre, bir başvuran, ancak masraf ve giderlerin gerçekten ve zorunlu olarak yapıldığını ve miktar olarak makul olduğunu gösterebiliyorsa, bunların geri ödenmesi hakkına sahiptir. Başvuranların taleplerini destekleyici herhangi bir belge sunmadıkları dikkate alınarak, Mahkeme başvuruların masraf ve giderlere ilişkin olan taleplerini reddetmiştir.

51. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankasının kısa vadeli kredilere uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların birleştirilmesine;
2. Davalı Hükümet'in Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğine;
3.
 - (a) Davalı Devlet tarafından, başvuruların her birine, kararın Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk lirasına çevrilmek üzere, yansıtılabilecek tüm vergiler hariç olmak üzere, manevi tazmin olarak 4.500 avro (dört bin beş yüz avro) ödenmesine;
 - (b) Yukarıda bahsi geçen üç aylık sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme gününe kadar geçen sürede, yukarıda bahsedilen miktara, Avrupa Merkez Bankasının söz konusu dönem için geçerli olan marjinal faiz oranına üç puan eklenmek suretiyle elde edilecek oran üzerinden basit faiz uygulanmasına;
4. Başvuruların adil tazmin talebinin geri kalan kısmının reddedilmesine *karar vermiştir.*

İşbu karar İngilizce tanzim edilmiş olup; Mahkeme İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3 maddesi uyarınca 4 Haziran 2019 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan

EK

No.	Başvuru no.	Başvuranın adı doğum tarihi	Temsil eden
1.	4536/06	Mehmet Ali AYHAN 1.01.1961 Mehmet Aytunç ALTAY 20.03.1951 Cengiz KUMANLI 3.08.1959 Mehmet ÇİFTÇİ 1.10.1952 Zeki ŞAHİN 9.04.1963	G. Tuncer
2.	53282/07	Mehmet Ali AYHAN 1.01.1961 Mehmet Aytunç ALTAY 20.03.1951 Cengiz KUMANLI 3.08.1959 Mehmet ÇİFTÇİ 1.10.1952	F. A. Tamer